

Опраштање забавишараца

Промовисана монографија Ксеније Голуб

СНН

Прославе Летњег Св. Николе

Балканско вече у Новој Пешти

ПОЛИТИКА

Европа клизи удесно, пад либерала и зелених

Сваке пете године Европска унија (ЕУ) добија нови политички изглед, а прогнозира се да ће овога пута та промена бити већа него у претходних неколико циклуса. У свих 27 држава чланица ће се од 6. до 9. јуна одржати избори за Европски парламент (ЕП), једино тело Уније за које грађани непосредно гласају.

У Мађарској је то 9. јун, јер се излазак до гласачких кутија увек обавља недељом, а сада су повезани и са локалним изборима, укључујући и давање поверења будућим челницима 13 званично признатих националних заједница.

Кампања у Мађарској је, дакле, двојна, свима је стало до управљања насељима и градовима, поготово Будимпештом, али се стекао утисак да је слање овдашњих посланика у модерну палату у Стразбуру ипак извао већу пажњу.

„У Европи, њеном источном делу, одвија се рат и он се све више приближава, али не тако да ка нама иде линија фронта, већ ми идемо тамо. Европски лидери хоће да учествују у том рату, али не и ми Мађари. Зато улог избора за ЕП није 21 мађарски посланик, нити савез Фидеса и Хришћанско-демократске народне партије, већ питање рата и мира“, изјавио је у Шалготарјану председник мађарске владе Виктор Орбан.

Рат или мир споменуо је и Тамаш Дајч, први на листи кандидата поменуте владајуће коалиције у стразбуршком здању, у дебати у будимском Базарском врту, пред вишемилионским телевизијским аудиторijумом. У емисији преношеној директно на М1 учествовало је 11 представника странака и савеза, који су стекли пра-

во да се надмећу за поменуто 21 место, колико Мађарској припада.

Европски парламент тренутно има 705 посланика, али ће их у новом сазиву бити 720 због демографских промена. Свака чланица, наиме, добија посланичка места сразмерно броју становника: највише их има Немачка (96), а најмање Луксембург, Кипар и Малта (по 6).

Фидес има 13 представника у ЕП, с тим да је једну столицу препустио демокришћанима. Према најновијем истраживању портала „Јуроп илектс“ (Еуропе Elects) Орбанова странка би могла да рачуна највише на девет места, док нагло навире недавно формирана Тиса (Ти-Са) партија Петера Мађара, бившег мужа некадашње министарке правде Јудит Варге, који

је фронталним откривањем Фидесовог „прљавог веша“ стекао велику популарност.

Партији Ти-Са (Поштовање и слобода – A Tisztelet és Szabadság Párt) предвиђа се чак шест места, двоструко више него Демократској коалицији Ференца Ђурчања и његове супруге Кларе Добрев, донедавно главне опозиционе странке, а по један мандат би припао крајње десничарској Нашој домовини и Мађарском дворепом керу – политичкој организацији необичног имена, заснованој на слободи говора и тежњи да се кроз пародију критикује део „сумњиве“ елите.

Међу фидесовцима ће се и овог пута наћи један сународник из Војводине. У претходна два мандата је то

био Андор Дели, а сада је високо на списку међу кандидатима Анамарија Вичек, такође чланица Савеза војвођанских Мађара (СВМ), симпатизера Фидеса и коалиционог партнера Српске напредне странке.

„И за Србију је важно да има посланика у Европском парламенту, који ће као двојни држављанин моћи да каже истину о положају националних мањина у Србији. У Стразбуру се највише нападају управо Мађарска и Србија, па су нам потребни аутентични представници“, изјавио је председник СВМ Балинт Пастор на предизборном митингу у Суботици.

Од изгледа новог сазива ЕП ће много зависити будућност континента, па и целе планете. У протеклој деценији, а посебно од избијања пандемије ковида-19 и почетка рата у Украјини, осећа се тренд сталног јачања деснице, што одговара тези да у кризним временима доминирају суверенисти и националисти. То потврђују недавне изборне победе деснице у Португалији, Хрватској и Северној Македонији, односно, нешто ранији успон конзервативаца у Холандији, Мађарској, Финској, Грчкој, Шпанији, Италији, Шведској...

Највећа политичка групација у ЕП, Европске народне партије, сигурно ће остати доминантна, а два до девет мандата више од досадашњих се предвиђају и социјалдемократима, конзервативцима и левици. Највише ће, ипак, порастати број независних посланика, а прилично се смањити табор „зелених“ и либерала – предвиђа поменути „Јуроп илектс“.

Срђан Басић

Варади: Сарајево не може да тражи одштету

У свету признати стручњак за међународно приватно право, професор Тибор Варади је, поводом недавног гласања у Уједињеним нацијама (УН) о Сребреници, изјавио да Сарајево не може да тражи одштету од Београда и да Србија и босански Срби не могу да буду одговорни за оно што се догодило у том подрињском граду 1995. године.

„Најава Сарајева да би Резолуција о Сребреници могла да наведе Међународни суд правде да преиспита своју ранију одлуку по тужби коју је Босна и Херцеговина (БиХ) поднела против Србије, односно, да затражи ратну одштету, са правног становишта није ништа друго до пуцање ђорцима“, рекао је за „Вечерње новости“ уважени професор емеритус (у пензији) и академик.

Према његовим речима резолуција усвојена на седници Генералне скупштине УН не пружа никакву основу за ревизију поменутог процеса, јер се управо заснива на одлукама Хашког трибунала и Међународног суда.

„Тим пресудама је утврђена одговорност појединаца, односно, да Србија као држава није одговорна за злочин који се догодио“, појаснио је својевремени министар правде СР

Југославије у влади Милана Панића 1992. године, а касније је као експерт био члан српске делегације током суђења у Хагу.

Варади је и пре гласања у Њујорку, где иницијатори ове чисто политичке и необавезујуће резолуције нису добили ни просту већину од укупног броја чланица Светске организације, истицао да Србија и босански Срби нису криви за злочине у Сребреници пре непуне три деценије, управо због доказане одговорности појединаца, а да би отопљавање етничких односа у БиХ требало прићи на другачији начин.

„Мислим да би на том путу помирења требало створити мирнију атмосферу, признати оно што се догодило у Сребреници и одати дужно поштовање и достојанство жртвама. Правно је незамисливо да се окриви један читав народ и таква одлука се не може донети. Одговорност може да буде само одређених личности и државе, али не и народа“, истакао је Варади у једној емисији на суботичкој Панон РТВ.

Цењени стручњак је радо виђен гост свих медија, са њим је више пута разговарао и аутор овог текста, последњи пут у Будимпешти, поводом новог издања његове књиге „Догодило се у Ечки: документовани

роман“. Реч је о једном од пет дела из едиције, произникле из адвокатске канцеларије породице Варади, чиме је аутор, рођен у Зрењанину, потврдио да има изузетан књижев-

ни дар и мимо стручних књига из области међународног права.

Варади је недавно прославио 85. рођендан, али га и даље пажљиво слушају студенти Централноевропског универзитета у Будимпешти и Бечу, било да говори на мађарском, немачком, енглеском или француском језику.

С. Б.

За одлуке на 2. овогодишњој седници, Скупштина ССМ заседала два пута

Али је незаинтересованост чланова највишег бираног тела српске заједнице у Мађарској порасла због приближавања мањинских избора, или због игнорисања поштовања положене заклетве на самом почетку овог мандата, препушта се савести оних (не)одговорних скупштинара, који нису држали за сходно да испоштују своје обавезе, које су узели на себе пре скоро пет година. Неки су, можда, били сигурни, да због недостатка кворума на седници Одбора за финансије неће ни седница Скупштине бити одржана, па су остали код куће, али захваљујући транспарентности оптимистичнијег остатка скупштинара, на почетку њих осам, а касније десет присутних чланова, на заседању, у трајању од близу два сата дужине, од предвиђених 15, у седам тачака дневног реда донете су правоснажне одлуке.

Пошто измена Оснивачког акта Батањске двојезичне српске основне школе и забавишта, због измене статуса запослених у тој установи, односно, предаје услуге исхране граду Батањи, нису тангиране финансијским питањима, скупштинари су, после усмене допуне и краће дискусије, једногласно прихватили предлоге везане за ову тачку.

Много се више полемисало о предлогу Канцеларије Главног града о законитом функционисању скупштине која је, због пристигле пријаве о коришћењу незваничног (мађарског) језика на заседању Скупштине, упутила препоруке Самоуправи Срба у Мађарској по том питању. Ради се о, према Статуту, недозвољеној примени мађарског језика у дискусији на седницама Скупштине, односно, пратећим штампаним материјалима, који се достављају скупштинарима пре заседања. Оцењено је да препоруке Канцеларије нису прихватљиве у погледу заштите коришћења српског језика, а да се употреба мађарског језика у дискусијама и даље може толерисати, па је предлог о модификацији тог дела Статута једногласно одбачен.

Усвајање кадровских услова и расподеле задужења у школској 2024/2025. години била је тема следеће тачке те седнице, током које је констатовано да је у Српско забавиште у Будимпешти уписано 8, у ловранско 10, у дешчанско 14, у сегединско такође 8 малишана, док је у Будимпешти у први разред основне школе уписано 19, у Ловри 10, у Десци 7, а у Сегедину 11 првака.

Према томе, забавиште у Будимпешти и Десци радиће са по три групе, док ће у Ловри и Сегедину и даље остати по две. У будимпештанској Основној школи функционисаће 8 разреда, по седам у Сегедину и Ловри, а у Десци и даље остаје четири разреда.

Гимназија у Будимпешти имаће 13 одељења и 10 група у ђачком дому.

Батањско забавиште радиће са две групе, а основна школа са 8 разреда. Једногласно су прихваћени и предлози о расподели наставних часова у образовним установама Самоуправе.

Након усмене допуне директора Српског института непрофитног д.о.о, без дискусије, прихваћен је Статут те институције Самоуправе.

Према одлуци кандидата, на отвореној седници се дискутовало и одлучивало о именовању директора Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке „Никола Тесла“. До одређеног рока стигла су два конкурса, од којих је један, због непотпуне документације, одбачен, па су скупштинари на 5 година, до 18. августа 2029. за вишег руководиоца СОЦ „Никола Тесла“ изабрали Аницу Пандуровић, дотадашњег в.д. директора.

При крају тог заседања, скупштина је, без дискусије, једногласно, усвојила годишњи извештај унутрашње ревизије (контроле) за 2023. годину, а за сам крај седнице остала је молба КУД-а „Банат“ из Деске, у којој је затражио гаранцију од Самоуправе Срба у Мађарској да на неодређено време потписан уговор о предаји и коришћењу куплене зграде и издавање на коришћење наведеном удру-

жењу, до 31. децембра 2030. године неће се једнострано укинути. Гаранција је неопходна да би прекогранични ИПА пројекат, на којем је „Банат“ добио средства за обнову објекта, могао да се реализује.

Одобравањем дате гаранције, председавајућа Вера Пејић Сутор, спендовала је заседање, заказујући наставак за два дана касније у Сегедину.

У сутерену зграде сегединске Српске школе и српског забавишта, у присуству осморо скупштинара, наставак седнице почео је тачком која се бави даљом судбином поменутих образовних установа. Њихово издвајање из СОЦ „Никола Тесла“ је већ раније изгласано, сада је на дневном реду била измена Оснивачког листа СОЦ и стварање административних могућности за оснивање самосталног Српског образовног центра у Сегедину.

Сходно томе председница Самоуправе је овлашћена да до назначеног рока, надлежним органима достави потребну документацију за осамостаљење Центра у Сегедину, даље, Скупштина је донела одлуку о распису конкурса на место директора исте установе са назнаком да ће предност имати кандидат који се изјашњава да је припадник српске заједнице у Мађарској; а до избора новог директора Скупштина је задужила Љубинку Георгијевић за вођење институције, за чије функционисање се из годишњег буџета СОЦ „Никола Тесла“ издваја 70 милиона форинти, и додатних 42 милиона за покривање личних доходака.

Истовремено, Скупштина је формирала трочлану стручну комисију у саставу: Борислав Рус (председник), Видосава Будишин Свобода и Нада Бунчић Ђурић, која ће дати мишљење о пристиглим конкурсима. Ове најважније, као и остале предлоге одлуке, везане за ову тачку, Скупштина је прихватила једногласно.

ЗАСЕДАЊА

Следиле су тачке дневног реда у вези са радом у 2023. и усвајања буџета за 2024. годину три д.о.о-а Самоуправе. Према извештају буџет Српског културног и медијског центра „Српски венац“ у минулој години био је 32 милиона фт, а основни месечни лични доходак директора износио је 731.000 фт. Скупштина је извештај прихватила и одобрила да се од 1. јануара 2024. године основна плата директора Центра подигне на 801.000 фт.

Буџет Српског института у прошлој години био је 40 милиона фт, а основни месечни лични доходак директора износио је 755.000 фт. Скупштина је извештај прихватила и одобрила да се од 1. јануара 2024. године основна плата директора Центра подигне на 825.000 фт.

Буџет Српског медијског центра у прошлој години био је 60 милиона фт, а основни месечни лични доходак директора износио је 390.000 фт. Скупштина је извештај прихватила и одобрила да се од 1. јануара 2024. године основна плата директора Центра у полустатусу подигне на 410.000 фт.

Следило је разматрање предлога усвајања завршног рачуна ССМ и њених институција у 2023. години. Укупни приходи организације, у протеклој години били су 3 256 848 958 фт, док је висина укупних расхода 2 752 215 955 фт. Скупштина је, након усмене допуне шефа економата, једногласно прихватила извештај о измени и допуни буџета Самоуправе и њених институција у 2023. години, односно, завршни рачун организације и њених институција у 2023. години.

У последњем делу заседања, сходно предлогу Одбора за финансије усвојен је предлог одлуке о измени и допуни ставки буџета Самоуправе и њених институција за 2024. годину, односно, прихваћена је констатација да су се финансијска средства Самоуправе, до 31. марта текуће године, трошила сходно протеклом временском периоду.

Последња седница Скупштине у овом сазиву, највероватније, одржаће се у септембру месецу.

Миленко Радић

ПРАВОСЛАВЉЕ

Храмовне славе поводом Преноса моштију Св. оца Николаја у Бари

су својим присуством почастовали храмовну славу, подсетио да је и ове године дошло до улепшавања древне светиње, наиме, купљени су нови теписи, а кума овогодишње славе Цвета Вуковић цркви је даривала ново Јеванђеље, у спомен, тачније, за покој

Јегра

Јегра

Авадесет други мај, код Срба назван Летњим или младим Св. Николом, слави се у спомен на пренос светитељевих моштију 1087. године из Мира у Ликији у италијански град Бари. Поједине српске православне цркве на територији Будимске епархије посвећене су управо „Преносу моштију Св. оца Николаја у Бари“, а једна од њих је и свети храм у Јегри.

Управо у живописном градићу у Жупанији Хевеш, познатом по својим винима, отпочела је серија празновања храмовних слава „Летње Св. Николе“. Дана 18. маја у присуству бројних српских православних верника, пре свега из Будимпеште и околине, „свету литургију служили су архијерејски заменик протојереј-ставрофор Војислав Галић, протонамесник Зоран Живић, протонамесник Никола Почуча, јереј Љубо Милисавић и домаћин сабрања протојереј Зоран Остојић, администратор парохије јегарске. Литургијском благољепију нарочито су допринели хор при Храму Светог Великомученика Георгија у Будимпешти и Певачко друштво КУД-а Румарин из Калаза.“

У склопу празничног славског богослужења пригодну проповед одржао је протонамесник Зоран Живић, који је беседио о Светом оцу Николају, архиепископу мирликијском чудотворцу, милостивом, истинитом и правдољубивом пастиру, који је ходио међу људима као анђел Божић.

Ни овогодишње празновање патрона јегарске цркве није прошло без литије, односно, освећења и резања славског колача и благосиљања кољива: слично ранијим годинама, и овај пут кумовала је Ева Ваш, црквенак древне светиње, а њој су се у окретању колача прикључили верници, који су дошли с циљем да одају почаст, поштовање заштитнику богомоље.

Окончањем празничне славске литургије, уследило је послужење, а прослава патрона јегарске цркве приведена је крају трпезом љубави.

Већ сутрадан, празник Преноса моштију Светог оца Николаја у Бари свечано је обележен и у Сечују. И самог старатеља месног српског православног храма Цвету Вуковић, изненадио је број верника – српских православних и иноверних – који су

походили светињи, наиме, овај пут преко тридесеторо њих се појавило у древној цркви на светој литургији, коју је служио протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, администратор сечујске парохије.

Ни овај пут из склопа славског богослужења није изостала литија, којом је обухваћен и гроб епископа ситетског и мохачког Максима Гавриловића, који је у Сечују преминуо 6. јануара 1732. године, односно, спомен-биста патријарха Арсенија III Чарнојевића, који је у малом барањском насељу оновремено столовао од 1697 до 1702. године.

Након опхода, сходно славским обичајима, у цркви се резао славски колач и благосиљало кољиво... Кумовала је Цвета Вуковић, старатељ светиње, која је славску ружу, за следећу годину, предала госпођи Смиљки Дудаш, рођ. Ратковић из Вуковара, Хрватске, чији преци потичу из Сечуја.

На крају свечаног чина освећења, односно, резања славског колача и благосиљања кољива, окупљеним верницима пригодном беседом обратио се протонамесник Јован Бибић, који је захваливши се верницима што

душе њеног оца Мирослава Вуковића, дугогодишњег чувара и старатеља српског православног храма у Сечују.

Празновање заштитника светиње „Летњег Св. Николе“ приведено је крају пригодним послужењем у цркви, приликом којег су се многи присетили некада славнијих времена када су у Сечују у великом броју живели Срби, походили цркви посвећеној Преносу моштију Св. оца Николаја у Бари и испољавали своју делатност у бројним областима живота маленог насеља.

На Дан Светог Николе летњег, 22. маја, свечано је прослављена храмовна слава у Ловри. Пред великим бројем окупљених верника, свету литургију је служио протонамесник Зоран Живић, уз саслужење протојереја Павла Каплана, батског пароха и протојереја Радована Савића, ловранског пароха. Отац Зоран Остојић честитао је славу, а Ловранима се обратио следећим речима, и поред осталог рекао: „Са благословом нашег владике господина Лукијана, окупили смо се да евхаристијским сабрањем прослаavimo патрона и заштитника ове ваше дивне светиње, Светог оца нашег Ни-

Сечуј

Сечуј

Ловра

Ловра

колаја и чудотворца. Преобраз у постпасхалном периоду када смо прославили пасху која још увек траје и то не само зато што се поздрављамо овим сверадосним поздравом, него и цр-

велика прослава храмовне славе, која је отпочела вечерњом молитвом 21. маја и наставила се Светом литургијом 22. маја, када се обележава Пренос моштију Светог Николаја у Бари.

Празновање је представљено освећењем нове просторије Црквене општине 25. маја – тога дана је Његово Преосвештенство епископ будимски Господин Лукијан посетио храм и парохију Преноса моштију Светог Николаја у Сегедину. Том приликом, уочи прославе храмовне славе, владика је освештао нову црквену салу. У овом чину су му саслуживали протојереј Варнава Кнежевић и протојереј Далибор Миленковић, као и ђакони Стефан Милисавић и Никита Астапов, уз подршку београдских теолога Григорија Павловића и Дејана Костића.

Адаптација зграде Црквене општине је остварена захваљујући Самоуправи Срба у Мађарској и Самоуправи

Срба у Сегедину, на челу са председником Надом Малбашки, али и породицама Милићевић, Малбашки, Финцур, Недељковић и Емра, који су својим прилозима допринели обнову. Епархија будимска, Црквена општина сегединска и Српско удружење из Сегедина, такође, пружили су значајну подршку.

Сутрадан, поводом храмовне славе, Његово Преосвештенство епископ будимски Г. Лукијан служио је свету архијерејску литургију, а у њој су учествовали и протосинђел Варнава Кнежевић, протојереј-ставрофор Илија Галић, протојереј Далибор Миленковић, протонамесник Светомир Миличић, ђакони Стефан Милисавић и Никита Астапов. Појали су теолози Григорије Павловић и Дејан Костић, а Апостол је читала Јована Миленковић. У олтару су помагали теолог и професор Сенад Емра, Немања Миленковић, Матија Јовановић и Теодор Радић. Оче наш су читала деца Српске школе из Сегедина.

Архијерејски намесник сегедински протојереј Далибор Миленковић захвалио је владика на благослову и подршци парохији у Сегедину. Владика Лукијан је похвалио рад оца Далибора и Самоуправе Срба у Сегедину, који се труде да унапреде црквени и друштвени живот у граду. Посебно је истакао допринос председнице Наде Малбашки и других приложника у адаптацији нове црквене сале.

У склопу свете литургије одржана

је литија око храма, помен преминулим ктиторима, свештенству и монаштву, а владика је благословио славске дарове и пререзао славски колач. Кумови, ове године, били су Мирослава Хеђеш са сином Зораном и унуцима Марком и Алексом, док су за следећу годину кумство преузели Немања, Јована и Јелена Миленковић.

У порти храма приређен је, потом, културно-уметнички програм у извођењу полазника Српског забавишта и школе „Никола Тесла“ у Сегедину. Након програма, владика и свештенство заиграли су коло са малишанима и присутним Србима из Сегедина.

Прослави су присуствовали и председница Самоуправе Срба у Мађарској Вера Пејић Сутор, директорка Српске школе „Никола Тесла“ у Сегедину Љубинка Георгијевић, као и представници других мањинских, народносних самоуправа.

За добро расположење побринуо се Тамбурашки оркестар „Банат“, а за све госте и присутне био је организован свечани ручак у новој сали Црквене општине.

Прослава храмовне славе реализована је уз финансијску подршку Уреда премијера и Фонда „Габор Бетлен“.

У Баји су српски православни верници и њихови гости, такође, 26. маја достојно прославили патрона своје древне светиње, која је сазидана 1775. године.

Лепо време и позивна реч чланова Бајске српске самоуправе учинили су

Сегедин

квене песме, богослужење и типик су тако уређени да оно још увек траје. А траје зато што је васкрсење Христово темељ и основ наше вере, нашег кредата. Христос је својим васкрсењем доказао да смрт за нас хришћане нема последњу реч, смрт није тачка, него запета, да би прошли кроз врата да бисмо дошли до васкрсног Господа Исуса Христа. Свети отац Николај, рођен у Патаји у дому честитих родитеља, образованих и имућних, био је за њега права хришћанска школа. После смрти родитеља он је цело имање раздао и предао живот свом Господу. Још за живота су га сматрали светитељем...”

У цркви су освештени славски колач и кољиво. Отац Радован Савић је кумовима честитао славу и свима пожеleo дуг и срећан живот.

Славске дарове су направили овогодишњи кумови, породица Ћосић са баком Маријом, а за кумство следеће године примио се Слободан Вертећ, који од недавно живи у Српском Ковину. Славље се наставило испред парохијског дома где су послужени колач и кољиво.

У Сегедину је ове године одржана

Сегедин

Баја

своје, наиме, у древној светињи окупило се седамдесетак српских православних верника и иноверних, међу којима су се налазили и Петер Сел те Миклош Хајду, заменици градоначелника града Баје, односно, гости из побратимљеног града Сомбора из Србије, предвођени Бориславом Бором Аврамовићем, председником Управног одбора Српске читаонице „Лаза Костић“.

У бајском српском православном храму свету литургију служили су протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, администратор бајске парохије, јереј Милан Ерић, парох печујски, јеромонах о. Митрофан, духовник манастира Грабовца и протођакон Андраш Штријк, а славско богослужење, литургијско благодарење својим појањем увеличао је Хор Св. цара Константина и царице Јелене из Сомбора, предвођен диригентом Миланом Радишићем.

Из склопа празновања патрона светиње ни овај пут није изостала литија, опход цркве, односно, свечани чин резања славског колача и благосиљања кољива у порти светог храма: кумовао је др Душан Марковић који је часне обавезе кумства, уједно славску ружу, за наредну годину, предао Бориславу Бори Аврамовићу, председнику Управног одбора сомборске Српске читаонице „Лаза Костић“.

Пред сам крај достојног празновања заштитника бајске светиње присутним верницима свечаном славском беседом обратио се јереј Милан Ерић, парох печујски, који је у својој проповеди говорио о Светом оцу Николају, архиепископу мирликијском, за кога је један светитељ рекао да је „Он преносно Јеванђеље“! У наставку беседе о. Ерић је говорио о врлинама светитеља којем се и дан данас моле, поклањају како хришћани, тако муслимани, припадници других конфе-

Баја

сија, вероисповести, наиме, толико поштовање има о. Николај.

Верном народу обратио се и протонамесник Јован Бибић, парох сантовачки, администратор бајске парохије, који се свима захвалио на присуству на празничној светој литургији, а посебно куму овогодишње славе др Душану Марковићу, који је светињи даривао пресвлаке на Свети Престо, целиваонице, односно, Тихомиру Тибору Барабашу, који је светом храму приложио ново Јеванђеље, у спомен, тачније, покој душе недавно преминулог му оца.

Након што се у порти поделио колач и кољиво, празновање заштитника бајске светиње настављено је на дворишту Регионалног центра бачванских Срба.

Ту је уприличена трпеза љубави, односно, зачула се и народна песма и музика: за добар штимунг гостију побринуо се дует Браћа Барић.

Славско весеље је, уједно, послужило да се разговор поведе како о славским обичајима, тако и актуелним проблемима који окупирају месне Србе. Међу њима, посебно место заузима бајски српски православни

храм на којем су итекако видљиви зуби времена, али мештани предвођени Тихомиром Тиборем Барабашом, старатељом светиње чине све како би се црква обновила, урадили најнеопходнији реконструкциони радови.

Битка се води за сваку форинту, а услед те борбе за финансије, малобројни Срби у Баји и ове године достојно су прославили заштитника своје светиње „Летњег Св. Николу“. Свечано празновање заштитника светог храма суфинансирали су Уред премијера и Фонд Габор Бетлен.

Серија празновања храмовних слава окончана је у Пантелији, где не живи велики број Срба, али су на славу дошли гости из Калаза и Ерчина. У недељу, 26. маја, отац Павле Каплан, одржао је свету литургију, а саслуживао је ђакон Андраш Шољом. За певницом је био Милан Дујмов. Кољиво и колач су освешени у цркви. Овогодишње куме су биле мештанка Софија Чупић Мохаи и Марта Роцков из Калаза. Кумства за следећу годину се примила пантелијска Српска самоуправа.

К.П.Б - Г.К. - П.М.

Пантелија

Пантелија

Промоција књиџе др Ксеније Голуб

КУЛТУРА

Православни манастир Грабовоац - Српско уметничко наслеђе у 18. веку у Мађарској

Манастир Грабовоац – древно средиште и стециште српског народа у Мађарској – нашао се у новој димензији и то захваљујући монографији, која је светлост дана угледала захваљујући др Ксенији Голуб, историчару уметности, врсном познаваоцу прошлости архитектуре, пре свега, зидног сликарства наших светиња у Мађарској.

Свечана сала Текелијанума била је дупке пуна, ни игла се није могла смешити, толико њих су дошли како би указали дужну пошту аутору и древном манастиру Светих Архангела, једном од верских и културних средишта Срба у Панонији, који од памтивека окупља српску заједницу у Мађарској.

На почетку свечаности отпеван је Вакршњи тропар, а потом је Њ.П. епископ будимски Г. Лукијан благословио и поздравио присутне, те бираним речима говорио о прошлости, историјату православних манастира на простору данашње Мађарске. Говорећи о значају самог подухвата др Ксеније Голуб, просвећени владика – чији је говор на мађарском језику прочитао ђакон Стефан Милисавић – истакао је следеће: „Манастир Грабовоац, који је постао водич кроз култ и културу српског народа је место сусретања прошлости и садашњости, сусретања временог и вечног, а о њему зналачки и стручно говори и књига коју управо држите у рукама. Аутор књиге др Ксенија Голуб је врсно стручњак у својој области научно-истраживачког рада те је уложила све-

је знање и умеће, године рада на овом делу, које на најбољи начин мађарској научној и културној јавности представља културно и духовно благо Епархије будимске и српског народа у Мађарској. С обзиром да је манастир Грабовоац споменик културе од изузетног значаја, самим тим припада корпусу општег културног добра у Мађарској. Препоручујемо ову изузетну монографију, која са собом доноси обиље фотографија као капитално дело од прворазредног значаја, самим тим припада корпусу општег културног добра у Мађарској.”

У наставку свечане промоције о манастиру Грабовоцу, као сакралном месту и својеврсном симболу хришћанске архитектуре, говорила је Анико Хертер Кручаи, заменик државног секретара при Министарству културе и иновација Мађарске, која је подсетила да је репрезентативна монографија настала захваљујући примерном истраживачком раду др Ксеније Голуб, којој се, као сарадник, придружио њен супруг Иван Јакшић, врсни фотограф, захваљујући коме књигу красе предивне фотографије, које представљају документовано фото-сведочанство манастира Грабовоца. „Ова књига је стуб једног моста. Објављивање ове збирке представља празник мађарско-српских културних веза, јер осим приказа шареног наслеђа, како садашњим, тако и будућим генерацијама пружа визију слике једне кохезивне Средње и Источне Европе, која се темељи на међусобном поштовању народа са јаким идентитетом.” – нагласила је Анико Хертер Кручаи.

У име издавача монографије – Српске православне епархије будимске и Српског црквеног музеја – главни кустос и управник поменуте музејске установе са седиштем у Сентандреји мр Коста Вуковић говорио је о институцијама и појединцима који су помогли штампање репрезентативног издања. Он је речи захвалности посебно упутио мађарском Министарству културе и иновација, Фондацији за мађарску културу и Агенцији за културу Петефи.

Коста Вуковић је на крају свог говора подсетио да приликом штампања књиге нису користили услуге ни једне издавачке куће, већ су сами кренули у изазовни посао. „Овде треба да истакнем заслуге Ксеније Голуб, која у овом послу није учествовала само као аутор, већ је преузела на себе и многе организационе и издавачке послове. У томе је имала велику помоћ и госпође Каталин Гереч, којој се и овом приликом у име издавача најсрдачније захваљујемо”, нагласио је кустос Музеја Епархије будимске који је с поносом истакао да је монографија настала у сопственој организацији и реализацији што ће бити забележено и у новијој историји Епархије будимске и њеног музеја.

Коста Вуковић је, потом, реч предао др Анталу Молнару, директору Историјског института Центра за хуманистичке науке Мађарског истраживачког центра, HUN-REN-а, који је истакавши своје задовољство што је замољен да представи монографију о манастиру Грабово-

цу, на опште изненађење аудиторијума, најпре на српском језику прозборио окупљеним високим званицама и заинтересованој публици: „Част ми је да представим ову дивну књигу о Манастиру Грабовоцу, дакле, једној од најзначајнијих, али дефинитивно најстаријих, континуирано делујућих установа у историји Срба у Мађарској. Уверен сам да је објављивањем ове монументалне књиге Епархија будимска испунила веома важну културну и научну мисију, како би представила заједничку историју два народа, за шта дугујемо велику захвалност и аутору и Епархији.”

У наставку приказа књиге, говорник је надахнуто беседио о научној садржини монографије од 430 страница, у којој су положени резултати близу петнаестогодишњег научно-истраживачког рада аутора др Ксеније Голуб из области историје уметности, историје културе и историје уопште! „Она је историјат Срба у Мађарској презентовала на основу најновијих истраживања – мађарских и српских – при чему је успешно открила и систематски представила писане изворе, који мађарским историчарима недостају. „Ради се о аутору, који обе културе добро познаје, није јој страна ни мађарска историографија и методологија, сем тога, осим што је врсно историчар уметности, успешно истражује прошлост. Манастир Грабовоац је, дефинитивно, након дугог низа година добио свог писца монографије. У име српских и мађарских истраживача на изузетном доживљају, који пружа ова књига, овим путем се захваљујемо Ксенији Голуб.”

Др Силвестер Тердик, кустос саветник, историчар уметности у Музеју примењене уметности Мађарске, такође, из стручног аспекта је анализирао значај и вредности монографије. Он је нагласио да је Ксенија Голуб, имајући у виду бројне аспекте, урадила историјски рад, пре свега, на пољу комплетирања извора, који у домаћој историји уметности нису баш популарни. Сем тога, како рече беседник „ У последњем поглављу под насловом „Епилог”, од краја 19. века па све до данас, резимира актуелности манастирског живота, значај грабовачке славе у животу Срба у Мађарској. Ово поглавље илустровано је бројним, до сада необјављеним фотографијама, из којих се да наслутити лични однос аутора према светињи.”

На крају свог говора Силвестер Тердик је истакао и мајсторски урађене, прворазредне фотографије Ивана Јакшића.

Ксенија Голуб, „као Српкиња у Мађарској, добро познаје српску културу и свет своје заједнице, међутим, веома је похвално што је упркос томе, успела да избегне бројне замке и при свом раду водила се максималним поштовањем принципа модерне, савремене науке.”

На самом крају др Ксенија Голуб је упутила топле речи захвалности и благодарности свима који су јој помогли током њеног научног рада. У том смислу она је захвалила Њ.П. епископу будимском Г. Лукијану, протојереју-ставрофору Војиславу Галићу, архијерејском заменику, протосинђелу Варнави Кнежевићу, секретару Епархије будимске и мр Кости Вуковићу, вишедеценијском пријатељу и стручном сараднику као и обитељи манастира Грабовоац. Она се захвалила и Пери Ластифу, директору Српског института у Мађарској, Удружењу Круг као и Југословенском речном бродарству који су помогли ово издање.

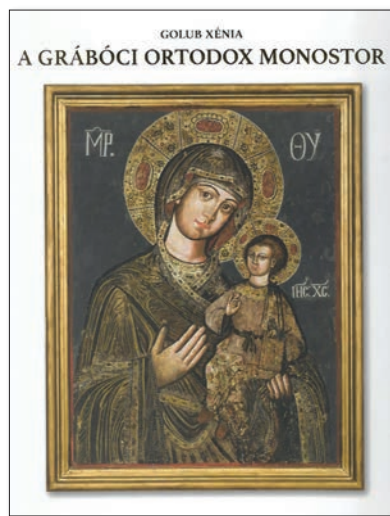
Речи захвалности упутила је и Љубомиру Алексову, заступнику српске заједнице у Мађарском парламенту, министру културе и иновација Јаношу Чаку, државном секретару Естер Виталовићу, заменику државног секретара Анико Хертер Кручаи и Предрагу Алексову, шефу Главног одељења при Министарству културе и иновација што су подржали издавачки пројекат.

„Посебне речи захвалности упутила је својем супругу Ивану Јакшићу и породици, као и професорима и многим другим појединцима који су на различите начине помогли њен научни рад.”

Честитамо др Ксенији Голуб, захваљујући којој је на мађарском језику достојно представљено јавности предивно српско духовно и културно благо манастира Грабовоац у којем се, наравно, налази и резиме на српском, односно, енглеском језику. Нема сумње да ће пре или касније монографија светлост дана угледати и на српском језику.

Посебан интервју са др Ксенијом Голуб објавићемо у једном од наредних бројева нашег недељника.

Предраг Мандић

КУЛТУРА

У Дому омладине у Новој Пешти, 18. маја одржано је Балканско вече. Прошло је скоро двадесет година од како се родила идеја да Срби, Бугари и Грци заједнички славе, а главне теме су музика и плес. Ово је било 19. по реду Балканско вече у Новој Пешти, на коме се традиционално окупља велики број посетилаца. Овај пут је посетилаца било преко очекивања, а велико изненађење је била посета велике групе Срба из Барање. Присутствовали су и заменик градоначелника Нове Пеште Ласло Циглер и Магдолна Шера, референт за народности. У програму су учествовали бугарски КУД „Јантра“, под управом др Данча Мусева, грчки оркестар „Мидрос“, а српску народност су представили Тукуљани, Јужнословенско плесачко друштво са две групе, под управом Марте Блахо Ридекне и оркестар „Коло“, са уметничким руководиоцем Ладиславом Халасом. Гости су могли да виде игре из Београда и Лесковца, сплет игара из Западне Србије и Влашке игре. Сви извођачи су направили одличну атмосферу и добили велики аплауз.

Пред почетак програма госте су поздравили председници Грчке и Бугарске народносне самоуправе, као и председница Српске самоуправе 4. кварта, Мирјана Трагор.

По завршетку програма, гости су могли да дегустирају српски специјалитет, домаћи бурек. После кратке паузе, уследила је гостима омиљена игранка, односно „танцхаз“.

„Учљиво је да нам за ову манифестацију више не треба реклама, сала се сама од себе напуни. Ове године се одржава мало касније, тако да су ме многи питали да ли ће и када бити Балканско вече. Посета Срба из Барање и Срба из Хрватске ме је одушевила. Било нас је педесетак, а укупно је било преко 120 гостију. Средства је обезбедила Самоуправа Нове Пеште. Желела бих да се им захвалим на дугогодишњој подршци и добрим односима. Већ 19 година конкуришемо и увек добијемо средства за овај програм, јер привлачи велики број људи. Долазе представници мањина и наши пријатељи Мађари, који воле нашу музику, наше расположење, нашу храну. Све ово спаја људе. Кад се ухватите у коло осећају присност и то је важно. Последњи програм ове године пред изборе, биће 1. септембра. Припремамо једно изненађење од

Традиционално Балканско вече у Новој Пешти

средства која смо добили од велике самоуправе. У питању је концерт, али нека то остане мала тајна“, изјавила је Мирјана Трагор за наш лист.

К. П. Б.

КУД „Табан“ гостовао у Бачкој Паланци, Србији

К ултурно-уметничко друштво „Табан“ из Будимпеште 25. маја гостовало је у Бачкој Паланци, Србији. Табанаши су том приликом својим наступом увеличали годишњи концерт својих пријатеља, чланова Центра традиционалне културе и уметности „Коста Абрашевић“ са којима већ дуги низ година сарађују.

Концерт Паланчана, који ове године славе 48. годишњицу свој постојања и сваке године приређују самостални концерт, пратио је етно академски оркестар, а вече домаћина својим кореографијама улепшали су и Табанаши, односно, КУД „Батајница“ из Батајнице.

На сцени Спортске хале „Тиквара“ наступало је око 300 учесника, а Културно-уметничко друштво „Табан“ уз музичку пратњу Оркестра „Зора“ под управом Крунослава Киће Агатића овом приликом, на молбу организатора, представило се са двама кореографијама: „Играма из околине Лесковца“ и „Играма из Биначке Мораве“.

Публика је бурним аплаузима на-

градила Табанаше, предвођене уметничким руководиоцем Душаном Вуковићем, који нас је информисао да је „Табан“ и пре једанаест година наступио у Бачкој Паланци и сарадња са месним фолклорним ансамблом тече веома успешно.

Током протеклих година нису само стручни контакти унапређени, продубљени, већ и људски, на име, Табанаши су и овом приликом, већим делом, били смештени код кућа својих пријатеља, фолклораша.

Сви учесници годишњег концерта Центра традиционалне културе и уметности „Коста Абрашевић“ били су поздрављени и испраћени бурним аплаузима публике, међу њима и чланови КУД-а „Табан“, који су се сутрадан, 26. маја, пуни утисака и доживљаја вратили кући. Успут су повели разговор о незаборавном боравку у Бачкој Паланци, а већ су дотакли и манифестацију „Колодром“, заказану за 16. јун, када се предвиђа њихов заједнички концерт са Националним ансамблом „Коло“ у будимпештанском Позоришту „Виг“.

П. М.

Сабор дечјег фолклорног стваралаштва и обичаја

П од покровитељством Савеза Срба у Румунији, у Темишвару је 26. маја одржан Сабор дечијег фолклорног стваралаштва и обичаја „ВЕНАЦ“.

На 12. Сабору, на сцени Банатске филхармоније „Капитол“, учествовало је двадесет четири групе малишана: полазници српског забавишта, основних школа, чланови школица фолклора и дечјих културно-уметничких група, од Дунава, па све до Мориша.

Међу њима су се, по први пут нашли и учесници из Мађарске, из Батање. Фолклорна група „Суферини“ из Батање одазвала се позиву својих прекограничних пријатеља из Арада и узела учешће на овогодишњој културно-уметничкој манифестацији где

се на сцени, тога дана, појавило око 600 малишана одевених у српску народну ношњу.

Након свечаног отварања, најмлађим учесницима из предшколске установе припала је част да отворе овогодишњу манифестацију. Деца су вишечасовним програмом присутној публици представила лепоту наших српских обичаја и фолклора.

Малишани из Батање, група ученика од 5-8. разреда, публици се представила кореографијом Димитровград, коју је на сцену поставио кореограф Љубомир Вујчин, а са децом увежбала Мелинда Њари.

Деца су након програма могла да уживају у шетњи и лепотама овог сликовитог града на Бегеју.

Станислава Ђенеш Екбауер

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (106)

ФЕЛТОН

Отуђење од своје фамилије Саве Вилинског

У Сегедин Сава Вилински је стигао месец дана после сиришке битке. Задовољно је отворио врата очеве куће испред које је стално стајао наоружани стражар, момак нотара Иштвана Кендеа. Све је ту било на свом месту и нетакнуто. Захваљујући старом градском бележнику, дом трговца Димитрија Вилинског беше добро очуван. Све на свом месту, управо онако како је то одувек и било. Изузев свечарске иконе. На њеном месту зјапила је бледа мрља празнине.

Велики хол са дугачким овалним столом беше празан. Нигде живе душе.

Саву подиђе језа. Осети студен тренутка када је заплуснула све те напуштене одаје.

Крену на спрат.

Учини му се мрском очева соба која је гледала на Тису. Никада није ни волео ту, иначе, лепо намештену одају у којој је спавао отац, тај див са магичним каменом на врху главе, од кога је узалуд тражио разумевање и топлину родитељске љубави.

Лагано затвори врата за собом. Стајао је напред свог богато намештеног дома. Погледом прелети преко свих

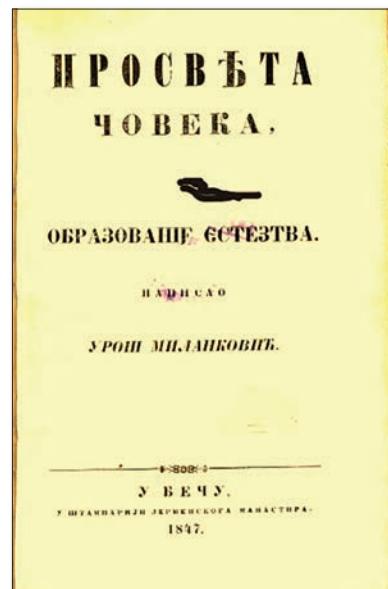
углова и детаља богато украшених просторија. Затим уђе у собу где је провео детињство. Леже у свој кревет онако обучен, у чизмама. Кућа више није одисала оним старим мирисима који би могли да дочарају доживљаје из минулог детињства.

Запази и књигу „Просвјета човека“ Уроша Миланковића која га је негда тако одушевљавала. Пролита и прелети погледом преко густо штампаних редова. Низале су се дуге, замршене славеносербске реченице. За стајао би насумице, напрескок, тек на појединим местима, немајући довољно стрпљења да их прочита до краја. „Уверићемо се још и даље (...) да за светлости и слободом човек и његов род од свога постанка чезне...“ „Будући да сав наш свет развијајући се од тавне, мртве земље, до светлог живота човека, у слободи, светлости, власти и крепости напредује, то је очевидно, да умствујући, размишљавајући човек, позван јест да даље напредује, да своје число и величину светлости даље умножава...“ „Али и не би требало за шта друго мач трзати, него само за овај пут светлости и слободе, земном духу разкрити, само за величество права, и закона, за

светлост, слободу...“ „Свака права борба за слободу духа и тела јест дакле света борба живота против смрти, блаженства против страданија, светлости против мрака.“ „Обшкуранти, или помрачитељи, такви зирјеч људи, који на то иду, да народ и свет у маглу замотају, ослепе, у глупост и сујеверије доведу, и у овоме задржу, јесу без сумње највећи грешници.“

Прочитавши ову последњу реченицу, опет се сети оца, просикта кроз зубе тешку псовку, па грубо затвори књигу. У њему се притом јави чудан осећај. Одједном се тај раскошан дом, тај удобан кревет са дебелим дуњом и уштирканим јастуком учини посветујим. У дому свога родитеља осећао се странцем. У том часу отац и браћа, Василије и Теодор, беху му несхватљиво туђи и потпуно неважни. Умислио је да та кућерина не представља ништа друго до детаља из презрене прошлости.

И сам се зачуди како се тако лако и радосно одрекао свога дома и фамилије, а замало и свога презимена. Био је прегалник нових, модерних начела, а ова кућа постаде му симбол „заостале српске нарцисоидности, примитивног национализма, верске

„Просвјета човека“
Уроша Миланковића

затучаности и сталног понављања националне прошлости почев од Косова, па наовамо“, промумља љутито са нипощдатавањем. (...)

Драгомир Дујмов

Изложба ликовних радова Vere Јелашић

Море је твоје огледало

У разговору са ауторком питали смо је зашто слика море: „Мислим да је то саставни део мог ДНК. Рођена сам у Марсеју, долазим из породице бродоградитеља и морнара. Мој деда по мајци је био директор фабрике бродоградилшта у Николајеву, у време царске Русије. То су била иста бродоградилшта која су неколико година раније изградила и поринула чувени бојни брод Потемкин. Мој деда по оцу био је поморски капетан у Одеси. Сви њихови животи су били зачртани, али бурна историја је одлучила дру-

гачије и они и њихове породице морали су да беже од болшевичке револуције, остављајући за собом своју домовину и све што су имали. Поново им је море омогућило да побегну од ужаса. Са Крима, турски и руски чамци су се возили тамо-амо да спасавају људе. Један од њих их је одвео чак до Цариграда. Тамо су дугу годину живели на броду привезаном за луку, чекајући да их прими пријатељска земља. За њих је то била Француска. И након овог дугог путовања, коначно су се усидрили у Марсеју, сунчаном и гостољубивом

П рва самостална изложба ликовних радова Vere Јелашић отворена је 26. маја у Галерији КРУГ. Том приликом у прелепом пештанском здању Текелијанума окупило се мноштво љубитеља уметности и ауторкиних пријатеља. Изложба носи наслов „Море је твоје огледало“, а поставку су отворили Милан Ђурић, академски уметник и Вера Јелашић. Свечаност је улепшала и наступ хора Српске гимназије Никола Тесла у Будимпешти под руководством професорице Оливере Младеновић Мунишић.

лучком граду“, рекла је Вера Јелашић. Цео радни век је провела као успешна жена у свету бизниса, а откуд она у сликарству: „Када сам завршила средњу школу у Паризу, желела сам да студирам уметност и да се пријавим на студије ликовних уметности, али је историја поново одлучила другачије. Један од мојих наставника, коме сам се веома дивила, убедио ме је да је живот уметника тежак пут, и саветовао ме да уметност и сликарство схватим као хоби и да се бавим студијама, које би свакако биле уносније. Био је заиста у праву, јер сам након магистарске дипломе из књижевности на Сорбони и студија међународног пословања могла да се придружим Валеу, највећој француској групи за аутомобилску опрему. Дакле, пут је изгледао јасан. Чи-

ста је прилика да сам током студирања изабрала да научим још један словенски језик. Тако сам свог будућег супруга Бранка упознала на једном семинару у Београду. Уследила је селидба у Будимпешту, троје деце, стварање наше компаније „Вега Импекс“, са 12-часовним радним данима и вечерима посвећеним искључиво образовању и добробити моје деце... Тако да сам имала јако мало времена за моју омиљену забаву. Сада, пошто сам отишла у пензију, коначно могу у потпуности да се посветим ономе што сам одувек волела - сликању.“

Овом изложбом она је са посетиоцима, љубитељима слике поделила мали део њене приче. Талас њених креативних емоција можете погледати до 10. јуна радним данима у Галерији КРУГ од 16.30 до 19 часова.

Диана Ђурић

НЕВЕН

Малишани се опростили од забавишта

Српско забавиште у Батањи, испратило је још једну генерацију малишана у школу. Најстарији забавиштанци васпитно-образовне институције на југоистоку Мађарске, 25. маја, свечаним програмом опростили су се од својих васпитачица и предшколске установе.

„Драга децо, стигао је тренутак растанка. На уобичајени начин и са пуно осећања растајете се од забавишта, васпитачица и дадиља. Нестрпљиво сте бројали колико још треба да спавате, док смо песмице за растанак увежбавали све дрхтавијим гласом. Али данас више немамо пробу, данас се растајемо, јер вас школа чека раширених руку. У последње време је било много ситних знакова да ћете ускоро постати школарци. На шта мислим тачно? На испале млечне зубиће, на омањане креветиће, на своје

цртеже које сте сами словима потписали и нисте више цртали знак из вртића. Све ово доказује да је стигло време да торбицу из забавишта замените школском торбом”, поручила је васпитачица Габриела Дохањош Роцков у поздравном говору. Разиграни и распевани будући ђаци прваци одушевили су присутне прелепим и богатим програмом и измамили велике аплаузе од своје верне публике. При самом крају програма васпитачице су деци окачиле торбице преко рамена са њиховим знаком и уручиле им поклоне. Уз заједничку песму „Довиђења драги васпитачи”, малишани су се опростили од забавишта.

Још једна стасала генерација започеће своју нову етапу у животу. Пуни успомена из забавишта, спремни су

за ново поглавље које их очекује у школским клупама. Сви малишани наставиће своје даље школовање у

Батањској двојезичној српској основној школи и забавишту.

Станислава Ђенеш Екбауер

Изашао нови број „Гимназијалца”

Недавно је из штампарије изашао нови број „Гимназијалца”, школског листа Српске гимназије „Никола Тесла” у Будимпешти. Главни и одговорни уредници 2. броја за 2023/2024. школску годину су Софија Илић и Јелена Зирић, ученице 11/б разреда, које су ову важну дужност преузеле од успешне уреднице и матуранткиње Јане Шошић. На првој страни налази се садржај и кратак напис: „Реч уредница” из којег овом приликом издвајамо: „Надамо се да ћете на страницама пронаћи инспирацију, препознати добру енергију и на крају крајева, забавити се. Било нам је задовољство да заједничким снагама за вас креирамо још један осврт на успешан и испуњен период нашег средњошколског путовања.”

Затим следи занимљив чланак Софије Илић: „Српски ученици истражују Брисел: Поглед у срце европске дипломатије” који приказује дводневни боравак наших ђака у Бриселу и посету Европском парламенту. На четвртој страни можемо прочитати напис Андреје Бречић, 10/б и Дуње Адамовић, ученице 9/б разреда под насловом: „Прослава 30. годишњице школе”. Радозналим читаоцима је на следећој страни понуђен интересант текст Павла Мацановића, 11/б, о успешном учешћу наших гимназијалаца на XXXII Фестивалу беседни-

штва под називом „Sirmium lux verbi – Сирмијум светлост речи” у Сремској Митровици. Потом следи одличан чланак из пера Јане Шошић „Последњи плес” инспирисан незаборавном свечаношћу под називом „Предаја пантљика” која је приређена у част матураната у будимском Културном центру „МОМ”. На следећој страни налази се дирљив опроштајни говор једанаестака, тачније, Јоване Миодраговић, ђака 11/ц разреда, који је изговорен приликом „Предаје пантљика”. Јелена Зирић, ученица из 11/б, овом приликом се јавила квалитетним текстом под насловом: „Божична традиција: Вертеп у Српској гимназији »Никола Тесла«” Иза њега следи леп чланак „Традиционална прослава Савиндана” Јегора Лазића, ученика 10/ц разреда. На последњим страницама можемо читати квалитетан текст Таре Степановић из 11/б одељења: „Стогодишњица опатије”, а потом следи „Спортски преглед” који нас укратко извештава о успесима наших ђака. На последњој страни штампана је љубавна песма „Рекао си” Катарине Арсенијевић, ученице 10/ц разреда.

Овде ваља напоменити да је први број „Гимназијалца” објављен новембра месеца давне 1993. године! Пре нешто више од три деценије! Лист и данас излази периодично, три пута током школске године. Он је почев од јуна месеца 2004. године штампан високо квалитетном дигиталном техником, у боји, А/4 формата.

Поменути школски лист данас излази на шеснаест страна на српском језику, а штампан је ћирилицом. Морамо признати да је садржај веома квалитетан и представља најбоље радове, чланке, песме и прозне написе наших гимназијалаца. Лист доноси занимљиве прилоге о богатом образовном, културном, уметничком и спортском животу српских средњошколца у Будимпешти. Посебно ваља споменути и високо квалитетни дизајн „Гимназијалца” који је потпуно савремен. Технички уредник листа је професор Зоран Меселџија. Одговорни професор за „Гимназијалца” је Драгомир Дујмов, а лектуру обавља професорка Драгана Меселџија. И овај најновији број „Гимназијалца” штампан је за-

хваљујући финансијској помоћи Задужбине „Габор Бетлен” при Влади Мађарске.

Овде ваља навести и то да је „Гимназијалац” једини омладински лист који се деценијама објављује на српском језику

у Мађарској. Њега уређују талентовани гимназијалци који тиме увелико доприносе очувању, неговању и унапређивању српског језика на овим нашим северним просторима.

Д. Д.

Колаж из Сегедина

У претходне две недеље ученици Српске школе Никола Тесла у Сегедину имали су прилику да посете и доживе низ културних догађаја који су обогатили њихово образовање и проширили видике. Од позоришних представа до плесних наступа, претходни период је био испуњен разноврсним активностима које су ученицима пружиле драгоцену искуства и инспирацију. У овом колажу, доносимо вам најзанимљивије тренутке и утиске са тих догађаја, који су овај период учинили посебном за све ученике.

Зайажен насџуј мажореткиња на Триу Дујонич

Млађа и старија група мажореткиња српске основне школе у Сегедину, под руководством кореографкиње наставнице Валентине Херц Нађ, поводом сегеднских дана, извеле су два наступа. Најмлађе мажореткиње, ученице првог и другог разреда, плесале су уз песму Вајана, а ученице четвртог, петог и шестог разреда извеле су своју кореографију уз песму Хауста ла Виста. Већ традиционално, освојиле су бројне и велике симпатије мађарске публике и полако постају препознатљив бренд српске школе у Сегедину. Честитамо и ученицама и њиховој наставници Валентини на запаженом наступу.

Три представе у три дана

Када се ближи крај школске године, и на видело излазе запажени резултати, врло брзо у целој причи место нађу и награде. Награђивање је овог пута почело на нивоу града Сегедина, па су сви ученици који су остварили запажене резултате награђени картом за представу „Таван” („A padlás”). Ова представа је популарни мађарски мјузикл који комбинује елементе бајке и музичког театра, и намењена је гледаоцима свих узраста од 9 до 99 година. Прича прати младића Радиоша и четири духа који

траже пут ка звезди где могу пронаћи мир. Радња представе се одвија на тавану, а духове виде само они чија је душа чиста као дења душа. Представа је одржана у Националном позоришту у Сегедину и део је њиховог редовног репертоара. У тиму награђених ученика школе у Сегедину било је 20 ученика у пратњи наставника Тимее Бицок и Сенада Емре.

Среда је била резервисана за ученике од првог до четвртог разреда, који су у пратњи учитељица Невене Игњатовић, Тање Пандуровић и Горане Копоран посетили Деску и заједно са ученицима из Деске и Батање гледали представу Пипи дуга чарапа у извођењу позоришта Чарапа.

Крај „позоришног маратона” за ученике српске школе у Сегедину је био у четвртак када су ученици првог и другог разреда, са учитељицом Гораном Копоран и наставницом Мартом Васиљев посетили луткарско позориште Kövér Béla Bábszínház и гледали представу на мађарском језику под називом Pintyűke Cirkusz, világszám!

Горана Копоран

ИНФО

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА
У БУДИМПЕШТИ

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА
ЈУН 2024

08.06. субота – Вечерње	18 часова
09.06. недеља – Света Литургија	10 часова
12.06. среда – Вечерње	18 часова
13.06. четвртак – Вазнесење Господње - Спасовдан Света Литургија	10 часова
15.06. субота – Вечерње	18 часова
16.06. недеља – Света Литургија	10 часова
22.06. субота – Задушнице Света Литургија	10 часова
22.06. субота – Вечерње	18 часова
23.06. недеља – Силазак Светог Духа на апостоле – Духови – Тројице Света Литургија	10 часова
24.06. Духовски понедељак – Света Литургија	10 часова
24.06. понедељак – Вечерње	18 часова
25.06. Духовски уторак – Света Литургија	10 часова
27.06. четвртак – Вечерње	18 часова
28.06. петак – Свети Кнез Лазар и Свети мученици српски – Видовдан Света Литургија	10 часова
29.06. субота – Вечерње	18 часова
30.06. недеља – Света Литургија	10 часова

Јушрење се служи свакој дана у 8:00 часова

СПАСОВДАНСКЕ ХРАМОВНЕ СЛАВЕ

У БРЕМЕНУ
13. ЈУНА у 10 сати

У РАЦКОМ АЉМАШУ,
15. ЈУНА у 10 сати

ФЕСТИВАЛ ДРАМСКИХ СЕКЦИЈА

ДЕСКА
СЕОСКИ ДОМ 10-11. ЈУН

ПОВОРИШАЊЕ

У НАМА ЈЕ СУНЧЕВ ЗРАК

У ЗАЈЕДНИЧКОМ ИЗВОЂЕЊУ ДРАМСКИХ СЕКЦИЈА НАШИХ ШКОЛА
ПО ТЕКСТУ МИЛАНА СТЕПАНОВА

11. ЈУНА У 17 ЧАСОВА

A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGI SZÍNHÁZAK
JÉLEN/LÉT 2024
FESZTIVÁLJA JÚNIUS 1-9.
A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

JÚNIUS 1. MAGYARORSZÁGI UKRÁN NEMZETISÉGI SZÍNHÁZ JÚNIUS 1. ROMANO TEATRO
JÚNIUS 2. MAGYARORSZÁGI SZERB SZÍNHÁZ JÚNIUS 3. KARAVÁN SZÍNHÁZ JÚNIUS 3. YVERTIG SZÍNHÁZ
JÚNIUS 4. AKADEMIJA UMJETNOSTI UNIVERZITETA U BANJOJ LUCI JÚNIUS 4. KARAVÁN SZÍNHÁZ
JÚNIUS 5. DEUTSCHE BÜHNE UNGARN JÚNIUS 5. ANI-BODAVARI ÖRMÉNY SZÍNHÁZ JÚNIUS 5. DEUTSCHE BÜHNE
UNGARN JÚNIUS 6. PÉCSI HORVÁT SZÍNHÁZ - JÚNIUS 6. CERVINUS THEATRUM JÚNIUS 7. CERVINUS THEATRUM
JÚNIUS 7. AMFITHEATRO JÚNIUS 7. MALKO TEATRO JÚNIUS 7. THEATER JETZ JÚNIUS 8. URARTU ÖRMÉNY
SZÍNHÁZ JÚNIUS 8. AMFITHEATRO JÚNIUS 8. ARTASHTAT ÖRMÉNY NEMZETISÉGI SZÍNHÁZ
JÚNIUS 9. MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGEK SZÍNHÁZI TÁRSULATA JÚNIUS 9. CINKA PANNA CIGÁNY SZÍNHÁZ

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ ÉS JELETVÁSÁRLÁS A HONLAPON: WWW.JELENFESTIVAL.HU
MEGVALÓSÍTÓ: MAGYARORSZÁGI KORMÁNYSZAKKAPcsolatTALANAL 2024
A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGI SZÍNHÁZOK JÉLEN/LÉT FESZTIVÁLJA TÁMOGATVA.

BALKAN PARTY Budapest

28. jun, petak

22h

PLAVI ORKESTAR

Dürer Kert
(1117 Budapest, Öböli utca 1)
Otvaranje vrata 21h

00h Yu party - DJ Mačić

Early bird: 15 000 Ft
Karte u pretprodaji 20 000 Ft

Karte:
Budimpešta +36 30 080 5430,
Segedin +36 30 515 5453
Pečuj +36 20 401 6350

КОЛОДРОМ

Концерт Националног ансамбла КОЛО
и КУД-а ТАБАН, поводом 30-ог јубилеја

наступају

Ансамбл Вујичић
вокални солиста Бранка Башић

16. 06 2024. (недеља) 18:00 | Позориште ВИГ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ♦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ♦ За издавача: Радојка Филиковић ♦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ♦ Фотодизајнер: Иван Јакшић ♦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ♦ Контакт: srpskenedeljenovine@gmail.com Web: www.snnovine.com ♦ Графички њеплом листа: Тибор Фуксел ♦ За шtamпaрyју Szedéstiőr Vt.: Ференц Ибош ♦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скривања текстова у складу са расположивим новинским простором. ♦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ♦ HU ISSN 2061–0238

ЛЕПОТА ГОВОРА

Такмичење у лепом изговору у Десци

У организацији дешчанске Српске основне школе, подружнице будимпештанског СОЦ „Никола Тесла“, 22. маја, одржано је регионално такмичење у изражајном читању. Сада већ традиционално надметање, окупља све већи број деце из све више мађарских насеља са српским живљем. И ове године позиву домаћина одазвали су се основци из Сегедина, Сирига и Батање, а први пут, ове године, придружила су им се и деца из Чанада са својом учитељицом. Укупно 39 учесника.

„Овогодишња идеја о такмичењу у лепом изговору, повезана је са датумом рођења Десанке Максимовић, јер и ја долазим из Основне школе која носи њено име, у Бачкој Паланци. Желела сам да цео дан буде посвећен Десанки Максимовић, тако што ће текстови које ће читати наша деца бити одломци њених бајки, али такође и непознати текстови у другом делу такмичења. Желели смо да деца уживају, да не буде сувопарно пред-

стављање и добродошлица, па смо у ревијални део уврстили и драматизацију „Хвалисави зечеви“, такође песме Десанке Максимовић, коју су за све присутне одглумила деца другог разреда. Све наше идеје биле су проктане њеним књижевним радом“, објашњење нам је дала учитељица и организатор овог регионалног такмичења, Силвија Младеновић.

Такмичење је одржано у три категорије: за ученике другог, трећег и четвртог разреда. Као и раније, тако и сада, такмичење се састојало из два дела. Први део састојао се из читања већ унапред припремљеног текста, док је други, знатно тежи део, подразумевао читање непознатог текста, тј. текста по избору организатора, који деца нису била у могућности да виде све до самог почетка.

Жири је имао тежак задатак с обзиром да су водили рачуна о изговору гласова, акценту, реченичној интонацији и ритму прочитаног текста. Чланови жирија, ове године, за други

разред били су Тијана Ковач и Сања Симулов, за трећи разред Кристифор Брцан и Споменка Ђукин Брцан док за четврти Душица Зорић и Тимеа Бицок.

После уводних речи директорке Норе Станојев Роцков и учитељице Силвије Младеновић, ученици другог разреда дешчанске Српске школе извели су кратки играоказ, како би прекинули трећу и пожелели срећу својим другарима. Затим су следила упутства за жири и учеснике, а након тога, сви су се упутили ка својим „бојним пољима“ како би показали ко се колико и како спремио за ову „битку“.

„Ја сам ове године спремала четвртаке. С обзиром каква је структура ученика у Батањи, ја сам веома задовољна, мада је и трема урадила своје, јер знам како су деца читала у школи док смо вежбали. Спремали смо се једно две недеље, зато што смо и на часовима радили и читали текст који су деца добила. Обратили смо пажњу на акценте, јер је деци то проблем. Такође, и код куће су вежбали. Надамо се најбољем исходу. Ове године, на ово такмичење, дошао је и дечак који је ове године у септембру дошао у нашу школу, али је јако добар. Научио је да чита и да пише и добро му иде. Тако да смо одлучили да га за награду за тај његов труд и рад доведемо овде“, позитивна је била учитељица батањске школе Станислава Ђенеш Екбауер.

Тринаест ученика другог разреда, одмерило је умеће лепог и изражајног читања пред двочланим жиријем. Непознати текст одабран за њихов узраст био је одломак приче „Орашчићи палчићи“, наше одабране књижевнице.

Најбројније је, свакако, било у трећем разреду, где се позиву домаћина одазвало четрнаест ученика, а одабрани непознати текст за њих је био одломак из приче „Маџан брацан“.

За ово такмичење, већ искусних четвртака, пријавило се дванаест ученика, који су требали већ показати раскош и вештину лепог читања, а орга-

низатори су за њих одабрали одломак приче „Патуљак Кукурузовић“.

„После вишегодишње паузе, ученици из Чанада, који наставу српског језика имају као изборни предмет, ове године су учествовали у Такмичењу у лепом изговору и читању на српском језику. Наиме, ученица другог разреда Емили Јакуч и ученик четвртог разреда Ромео Јанко по први пут су имали прилику да се опробају на овако једном такмичењу са којег су понели прелепе утиске“, своје утиске са нама поделила је учитељица која предаје српски језик у Чанаду, Мирослава Чатлајић.

После вишесатног такмичења, жири је имао заиста тежак задатак у сваком разреду. Нијансе су одлучивале победника, а негде и више њих. Заиста је било важно наградити труд и рад деце и дати им ветар у леђа, али и не прекинути њихову љубав ка читању.

Тако се у категорији другог разреда најбоље припремио Вукашин Игњатовић из Сегедина, а његове другарице из разреда Лаура Фушти Молнар и Ивона Човић поделиле су друго место. Треће место заузела су два дечака: Матеја Деак из Сегедина и Чаба Швиријан из Батање.

У категорији трећих разреда код којих је жири имао највише посла да одабере између нијанси, највише среће, ако тако можемо рећи, имала је Ребека Марошан из Батање. Друго место заузеле су Флора Талаш из Деске и Река Боромбош из Батање. И треће место је подељено између две ученице, Анабеле Замбори из Батање и Патрика Гелера из Сегедина.

Ни жири у четвртм разреду није могао лако да се одлучи, па је тако прво место заузео Марк Кремић из Сегедина, док су друго место поделили Колош Чобан и Лазар Кираљ другари из разреда сегединске школе. Треће место припало је Левенти Косо из Деске и Габору Фосто Тимотићу из Батање.

Пригодном поделом захвалница сваком учеснику и доделом диплома награђенима, уз жеље да наставе свој рад и развијају љубав према читању, затворен је овогодишњи регионални програм такмичења у лепом изговору.

Сања Симулов

